

Majesteit, open die archiefdeuren eens

Dan weten we zestig jaar na dato eindelijk wat prins Bernhard precies uitspookte

► In een democratie horen archieven van het Koninklijk Huis niet geheim te zijn.

► De geschiedenis is van ons allemaal, niet van een handvol paladيين rond de koningin.

DOORT OOK KEIJDER EN HAKRT VEENSDAAL

Literair 'laka' of koninklijk criticus: wie publiceert over de Oranjes krijgt snel het verwijt gekleurd te zijn. Daar is maar één remedie tegen: de waarheid. Alleen is die statsgelukkig. En dat terwyl, de Tweede Kamer zich in januari 2005 schaarde achter de motie-Kaistruken (PvdA) met de eis om alle archiefstukken die gaan over de uitrekening van de functie van het staatshoofd toegankelijk te maken. Of we dat waarnemen over de prins der Nederlanden ooft op papier krijgen, is een vraag die, helaas, ook door de boven ons gestelden moet worden beantwoord. „De leugen regert”, moepende de majesteit. Maar wie regert de leugen? Ofwel: krijgen wij zestig jaar na dato eindelijk eens de feiten over prins Bernhard? Veel archieven

zijn en blijven dicht en worden als 'statsgelukkig' bewaakt door mijve mandeligen: Juliana en Bernhard zijn dood maar het Geheim van Soerlijk erompel verder. Wie nu bliescer over het koningshuis, zit al snel in een kamp en maakt kennis met de machtsamen van de macht. Al het officiële schiet in een afwegen de reftak. Eerst wordt er gezwegen dan omtkend en ten slotte, als wegskiden niet meer helpen, gedagtelijsterd en betekeljk gemaakt. Dat panstine

► **Netwerk moest een reportage over Bernhard bekopen met een boycot** ►

gedrag kenmerkt niet alleen de instituties, zelfs wetenschappelijk geschoolede *royalwatchers* putten zich uit in prenatieve reacties.

Kinestijne treft sinds jaar en dag het werk van NIOD-onderzoeker Gerard Aalders. Zeker, Aalders stelt zich als republikein kwetsbaar op en maakt weinig kans een munitie met Hare Majesteit te mogen nuttigen.

Maar tegelijk is het wetenschappelijke niveau van de schrijver van tot de verbeelding, sprekende. Hilde als De prins *kan me nog meer vertellen* ommestredend. Aalders zal zijn volgende boek, dat de stijgsters in ZKH over illegale opsmantend met vooral Britse officiële bronnen zal staven, met het 'ambulantengemeen' in de hand moeten betwichten. De vrijheid van onderzoek is in het geduld.

Ook bij de publieke omroep, waar de redactie van *Niprpk* een kritische reportage over Bernhards demarches zojuist moest bekopen met een boycot, door het Nationaal Archief. De ambtenaren van dienst zijn kennelijk vergeten in wens opdracht zij werken. Dat bleek ook tijdens het onderzoek voor ZKH: volop tegenwerking en willekeur betreffende welke stukken wel en niet openbaar mochten worden. Absurd. De geschiedenis is van ons allemaal, niet alleen van een handvol paladيين rond kabinet en koningin.

En waar gaat het nu helemaal over? Prins Bernhard zou betrokken zijn geweest bij wapenhandel, een propagandaoorlog en een coup poging in het net onafhankelijke Indonesië. Die beschuldigingen zijn niet alleen uit de dagboeken van de gevallen holding-

archiefdeuren eens

wat prins Bernhard precies uitspookte

Fasseur is niet louter positief over Bernhard

• In het vorige week gepresenteerde boek *ZKH* beweren de auteurs van het stuk hiernaast, Jor Kelder en Hart van der Stoep, dat prins Bernhard in 1950 een staatsgreep wilde plegen in Indonesië.

• Historicus Cees Fasseur kwam vorig jaar in *Juliana en Bernhard: het verhaal van een huwelijk op basis van misgevoel* hetzelfde bronnenmateriaal tot een tegenovergestelde conclusie. Fasseur kreeg van critici het verwijt dat hij Bernhard te gunstig zou hebben afgeschilderd. Kelder en Veenendaal sluiten zich hierbij aan.

• Maar in een open brief aan wijfen prinses Juliana naa raanleiding van haar honderdste geboortedag (1909), gepubliceerd in *NRC* hand in 1950 een staatsgreep wilde plegen in Indonesië.

• Uw man, prins Bernhard, was even charmant als egoïstisch... ik portunnisten en egoïstisch... ik kan dan ook stevens mijn schouders opralen, wanneer mij... verweiden worden... dat ik hem te gunstig heb afgeschilderd, schreef Fasseur.

► **Lees meer over ZKH op** www.stichtingalibaba.nl

niaris Gerrit van Maasdiik te destilleren. Van holdentren tot hoge militair en politiek, van Oranje-inhmitor 'zeer gelukke' overheidstrapporages van de Koninklijke Marechaussee, de Centrale Militaire Inlichtingendienst en het Britse MI5 – allemaal bevestigden ze in meer of mindere mate het staatsrechtelijke mijneveld waarin de prins-gemaal en zijn getrouwen zich hadden begeven.

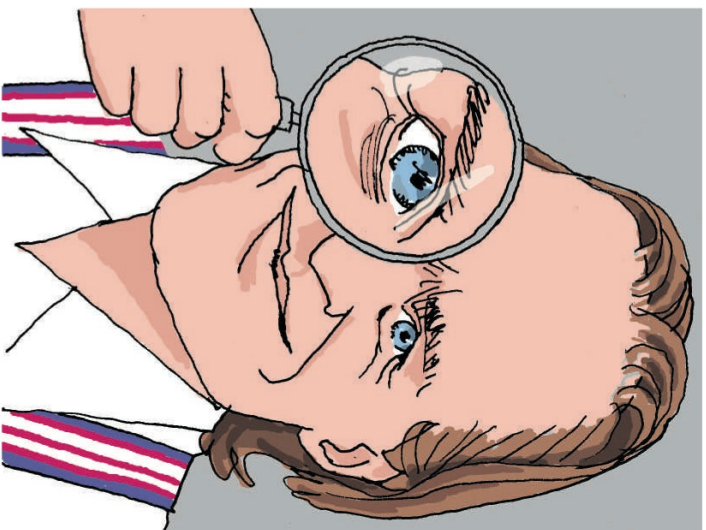
Watrom wordt daar zo hysterisch over gedaan, zestig jaar na dato? Waar baseert de hofbiograaf Cees Fasseur zijn afwijzing van ons boek en zijn onwetenschappelijke gebrek aan twijfel op? Allereerst is daar de donkerste van het Koninklijk Huis Archief, het privéarchief van de monarch waar Fasseur als omge toegang toe kreeg.

Fasseur pocht altijd „zonder enig

voorbehoud" toegang tot de privéarchieven van de koninklijke familie te worden gebod. Wie die exclusiviteit woensel lezen we in een brief van de directeur van de Stichting Archief van het Huis Oranje-Nassau. Prof. Fasseur heeft „altes ezze dis Ph. Marschlaeker vereld „aemalig en uitsluitend" toetsenning, gekregen om „voel het onderzoek relevante archiefstukken" in te zien. En wat nu als bepaalde, die vorstin onwegvalde episoads, niet relevant verklaard worden? Daar ga je, als hofbiograaf. Of zou de koningin Inar biograaf in volle vrijheid hebben laten wroeten in alle vure Oranje-was? We weten het niet, maar het ligt riet voor de hand.

Vandart dat het voorsel van D66 en Groenlinks om alle archieven rond Bernhard te openbaren, steun verdient. Van Nederlands-indie tot Irak, van strebentia tot de DSB Bank, onze gelukke geschiedtenssen moeters niet alleen door door machthebbers uitgekoren onderzoekers worden begeluid. Hoog tijd te doen wat nodig is in een moderne democratie: draai de archiefdeuren open.

Journalist Jor Kelder en historicus Harry Veenendaal schreven ZKH: Hoog spel aan het Hof van Zijne Koninklijke Hoogheid

Illustraties: Milo